

БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА

МЕСЕЧЕН ОБЗОР

Използвани са данни към 16 юни 2020 г.

От март ограничителни мерки срещу COVID-19 бяха въведени във всички държави от ЕС. Те се отразиха значително на икономическото развитие. В България извънредно положение бе в сила от 13 март до 13 май, след което отделни противоепидемични мерки останаха в действие. Ефектите от мерките се проявяват в различни икономически показатели в периода март-май.

Брутен вътрешен продукт

През първо тримесечие БВП нарасна с 1.2% на годишна база, при растеж от 2.9% през последното тримесечие на 2019 г. Забавянето се дължеше на пониското вътрешно търсене, докато увеличението на износа с 1.8% доведе до положителен принос на нетния износ. Потреблението на домакинствата нарасна с по-бавен темп, в резултат на намаляването на разходите за дълготрайни стоки и по-ниския растеж на потреблението на други стоки и услуги, поради наложените ограничителни мерки и нарасналата несигурност. Бруто образуването на основен капитал се понижи, най-вече поради спад на инвестициите в строителство.

Растежът на Брутната добавена стойност се забави до 1.1%, поради спад на добавената стойност в *индустрията*. При *услугите* бе отчетен

растеж от 1.3%, с най-голям положителен принос на *държавно управление; образование; здравеопазване и създаване и разпространение на информация*.

Краткосрочни показатели

През април при краткосрочните показатели се наблюдава драстично влошаване, вследствие на ограничителните мерки, свързани с COVID-19. Производството в *промишлеността* намаля с двуцифрен темп от 15.7% спрямо април 2019, поради спад във всички икономически дейности, с изключение на *добивна промишленост*. Понижението в оборота, което започна през март, също се задълбочи до двуцифрен темп, с почти еднакъв принос от продажбите на вътрешния пазар и за износ. Ускори се и спадът в строителната продукция, за което в по-голяма степен допринесе сградното строителство. При търговията на дребно бе отчетен рекорден спад от 20% на годишна база. Понижение бе регистрирано при всички групи стоки, като най-висок бе приносът на секторите *автомобилни горива; текстил, облекло и обувки; компютърни и периферни устройства и хранителни стоки, напитки и тютюневи изделия*.

През май показателите за *нагласите на бизнеса и домакинствата* показаха признаци на възстановяване. Бизнес климатът се повиши с 11.8 пункта, след понижението от 47.1 пункта през април. Възстановяването се дължеше на подобряване на очакванията във всички сектори. Все пак настоящата бизнес ситуация и търсенето на услуги бяха оценени като неблагоприятни. Доверието на потребителите се повиши със 7.5 пункта, на фона на по-добри очаквания за финансовото състояние на домакинствата и общата икономическа ситуация.

Пазар на труда и производителност

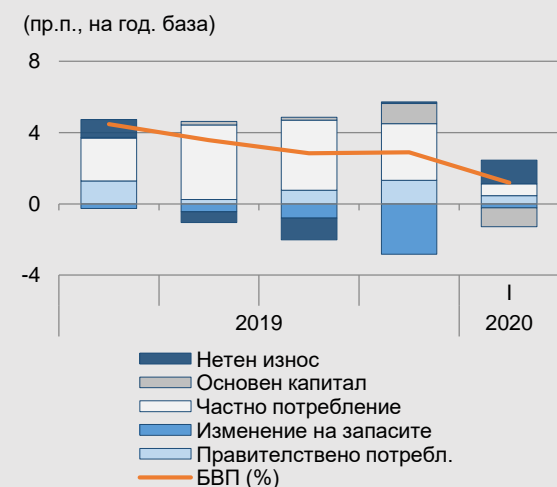
През първото тримесечие броят на заетите в икономиката според СНС намаля с 1.3% на годишна база до 3398,2 хил.д., основно поради ограничената икономическата дейност в редица сектори в следствие на предприетите мерки против разпространението на COVID-19. Най-голям спад на заетостта бе наблюдаван в *аграрния сектор, индустрия (без строителство) и в търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети; транспорт, складиране и пощи; хотелиерство и ресторантьорство*. Намалението на заетостта се дължеше на намаляването

на самонаетите в икономиката, докато броят на наетите нарасна, макар и минимално, на годишна база.

Заедно със спада на заетостта във всички основни сектори на икономиката се наблюдаваше повишение на производителността на труда, което бе основният фактор за реалния ръст на БДС. Най-много нарасна производителността в *аграрния сектор*, 5.2% на годишна база, но *индустрията* и *услугите* също демонстрираха относително висок ръст от съответно 1.6 и 2.1%.

През първо тримесечие компенсацията на един нает общо за икономиката се повиши номинално със 7.3% на годишна база, което съчетано с 2.5% реален растеж на производителността на труда доведе до нарастване на разходите за труд на единица продукция (НРТЕП) с 4.7%. Данните не показват съществен негативен ефект от наложените ограничителни мерки, като динамика на разглежданите показатели остана близка до отчетените темпове година по-рано. В *услугите* растежът на компенсацията на един нает се ускори до 7.6%, след отчетените през 2019 г. спадове в по-голямата част от икономическите дейности в сектора. Ускоряването на доходите от труд в услугите обуслови нарастването

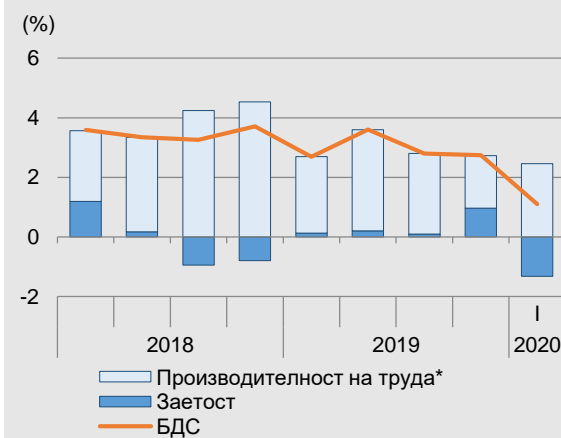
Граф. 1 Приноси за растежа на БВП

Граф. 2 Промышленно производство и нагласи

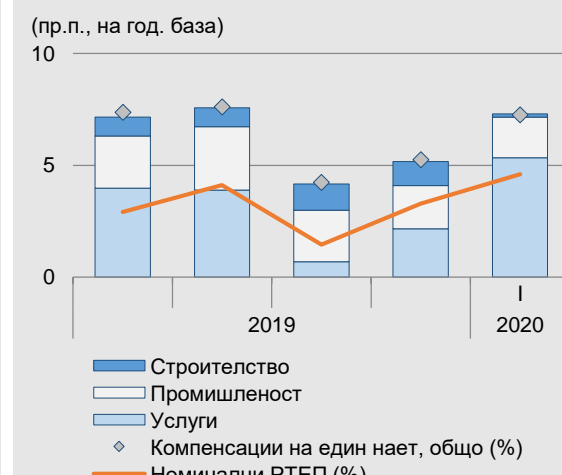
Граф. 3 Растеж на БДС по фактори на труд

*От БДС не е изваден условно начисленият наем на лицата, живеещи в собствени жилища.

Източник: НСИ, МФ

Граф. 4 Приноси към растежа на компенсацията на един нает

Източник: НСИ, МФ

на НРТЕП до 5.3% на годишна база. Същевременно, в *индустрията* се наблюдаваше значително по-нисък темп на нарастване на компенсацията на един нает. Растежът от 6.8% беше почти два пъти по-нисък спрямо първото тримесечие на 2019 г., но надхвърли реалния растеж на производителността и НРТЕП в сектора се повишиха с 6.1% на годишна база.

Инфлация

Спадът в цените на енергийните стоки предизвика общо намаление на потребителските цени през май с 0.3% спрямо април. Поевтиняването при енергийните стоки беше с 2.3% и се дължеше на газообразни горива, топли енергия и горива за лични транспортни средства. На международните пазари цените на енергийните стоки се повишиха, водени от цените на нефта - повисоки с малко повече от 30% в доларово изражение. Цените на храните в страната нараснаха с 0.2%, поради повишението цените на преработените храни с 0.6%.

Инфлацията на годишна база продължи да намалява за четвърти пореден месец през май, като при базисната инфлация също беше отчетено леко забавяне. Инфлацията достигна 1% в сравнение с 1.3% през април. Най-голям ефект за този процес имаха цените на енергийните стоки, като техният спад продължи да се увеличава спрямо съответния месец на предходната година. Динамиката на цените на храните бе противоположна. Ускорение в инфлационните процеси

беше регистрирано при непреработените храни, докато забавянето в нарастването на цените при преработените храни продължи и през май. Последното повлия и за забавянето на базисната инфлация, която леко намаля до 2.4% през май, в сравнение с 2.5% през април.

Външен сектор

През март балансът по текущата сметка се влоши на годишна база, за първи път от август 2019 г. Отрицателното салдо през месеца се повиши в резултат от по-голям търговския дефицит. Спадът на износа на стоки с 5.9% изпревари понижението на вноса от 4.2%, като по-съществено бе свиването на търговията със страни от ЕС. В същото време, излишъкът при услугите нарасна с 6.7%. И при износа, и при вноса на услуги бе отчетен спад, съответно от 19.3% и 27.3%, като водещо бе понижението при пътуванията. Отрицателна бе и динамиката на паричните преводи от емигранти, които намаляха с 66.4% или почти 80 млн. евро. Въпреки това, благоприятните развития през първите два месеца на годината подкрепиха удвояването на излишъка по текущата сметка през първото тримесечие на 2020 г. до 501.6 млн. евро или 0.8% от прогнозния БВП. Изтеглянето на част от депозитите на банките в чуждестранните компании майки се отрази в спад на активите по финансовата сметка през първо тримесечие по статия валута и депозити.

През март БВД се понижи с 0.6 пр.п. спрямо година по-рано до 55.8% от

прогнозния БВП. Всички сектори допринесоха за подобрието през месеца.

Финансов сектор

Пандемията от COVID-19, извънредните мерки и намалена икономическа активност вероятно са се отразили и върху търсенето на кредити през април. Годишното нарастване на кредита за частния сектор се забави до 7.6% при 9.1% в края на март. Най-голям отрицателен принос имаха кредитите за нефинансови предприятия, чийто растеж се забави от 5.2% до 3.2% поради вероятни отрицателни ефекти по линия на ограничената икономическа активност и влошени очаквания. Обемът на новите кредити на фирмите се понижи с 30% спрямо април 2019 г. в съответствие със значителния спад на бизнес климата и голяма част от другите показатели от краткосрочната бизнес статистика през април. На фона на спада на доверието на потребителите през април, растежът на потребителските кредити на домакинствата също се забави за втори пореден месец, достигайки 8.4% спрямо 10.4% през март. Тези развития съответстваха на по-ниското вътрешно търсене и спада на заетостта през първото тримесечие и на забавянето нарастване на номиналната работна заплата през март. В същото време при кредитите за покупка на жилища не се наблюдаваше отрицателна динамика. Годишният темп на растеж леко се забави от 14.8% през март до 14.5% в края на април, а месечното изменение бе положително. Въпреки че лошите и реструктурирани кредити останаха с непроменен дял 8.8% в общите кредити за нефинансови предприятия и

домакинства, през април размерът им се повиши на годишна база за първи път от октомври 2014 г. Растежът от 0.9% се дължеше изцяло на портфейла на нефинансовите предприятия.

Бюджетен сектор

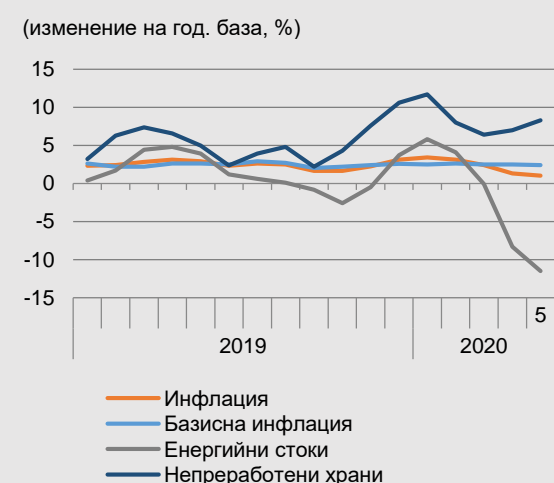
Въпреки спада в приходите през април бюджетният баланс остана положителен за четвърти пореден месец и излишъкът достигна 1.4% от прогнозния БВП. За първи път от началото на годината натрупаните бюджетни постъпления се свиха, като понижението от 3.6% се дължеше на данъчните и недавъчните приходи, докато постъпленията от помощи и дарения почти се удвоиха. Спадът на данъчно-осигурителните приходи се дължеше на всички подгрупи, с изключение на социално- и здравноосигурителните вноски, които се повишиха с 6.2% в сравнение с април 2019 г. При неданъчните приходи бе отчетен значителен спад от 20.7%. При разходите бе реализиран забавен темп на нарастване от 4.1%, при 5.5% към март. Основен принос за нарастването имаха социалните разходи и плащанията за персонал, докато разходите за субсидии, вноската в бюджета на ЕС, лихви и текуща издръжка намаляха.

Държавният дълг достигна 21.3% от прогнозния БВП.

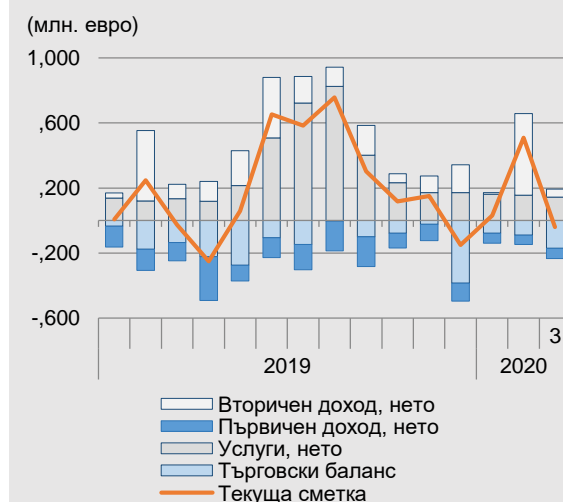
Табл. Основни макроикономически показатели

Граф. 5 Инфлация (хармонизиран индекс на потребителските цени)

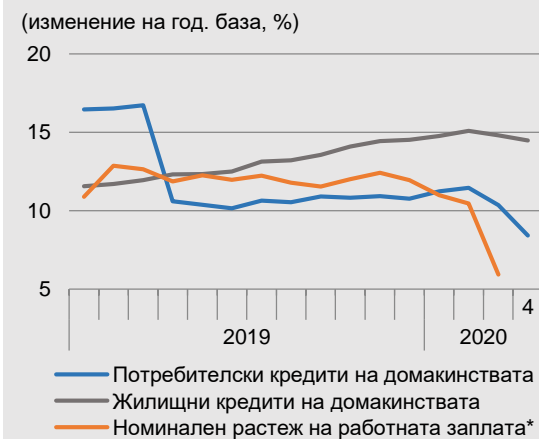
Източник: Евростат

Граф. 6 Текуща сметка по компоненти

Източник: БНБ

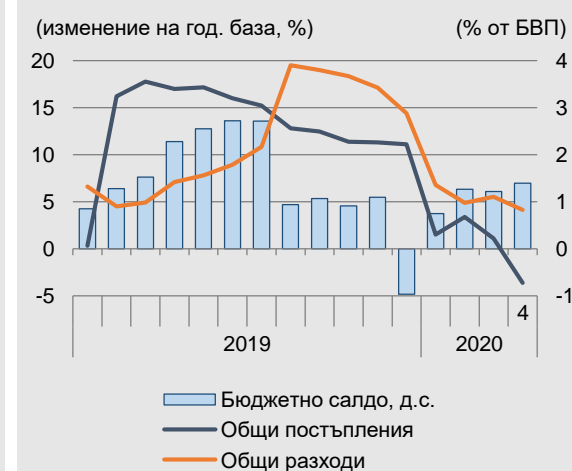
Граф. 7 Динамика на доходите и кредитите на домакинствата

* общо за икономиката

Източник: БНБ, НСИ

Граф. 8 Приходи, разходи и бюджетно салдо

Източник: МФ